

נושא העבודה :

הגנה על צנעת הפרט

2017

העבודה מוגשת בחסות העמותה של נוער שוחר משפט עברי

הקדמה אישית:

במשך כשלוש שנים למדתי במגמת משפטים בחסות עמותת נוער שוחר מדע משפט עברי .
בלימודי אלו זכיתי להיחשף לנושאים שונים, רבים ומגוונים במשפט הישראלי, בין היתר,
זכויותיו של אזרח במדינת ישראל, החוק החל ופסיקתם של ערכאות בית המשפט.

נושא העבודה שבחרתי לעסוק בו הינו "צנעת הפרט" וזאת מהסיבה שנושא זה מסקרן אותי מזה זמן ממושך ולצערי במהלך שיעורי המגמה לא למדנו את הנושא לעומק.

זאת ועוד בחיי האישיים אני מתעניינת בהלכה ובמשפט העברי ולכן שמחתי לכתוב עבודה בנושא זה.

לדעתי, פרטיות זהו ערך עליון עבור כל אדם ומשום כך, נכון יהיה להקנות לאדם את האמצעים הנכונים והמתאימים להגן על פרטיותו.

בעבודתי זו אנסה ללמוד אודות צנעת הפרט וההגנה עליה הן במשפט הישראלי והן במשפט העברי. במהלך העבודה נראה את התייחסות המחוקק לזכותו של האזרח לפרטיות, את התייחסות בתי המשפט לחוקים שנחקקו לטובת שמירת הפרטיות ואת גישת המשפט העברי. סיבה נוספת להתעניינותי בנושא זה היא מקרה אישי שחוותה חברתי הטובה שנאלצה להתמודד עם פגיעה בפרטיותה שנעשתה באמצעות הרשתות החברתיות.

המקרה הוא שלחברה שלי היה דף פייסבוק ויום אחד פרצו לה אליו ופרסמו בו תמונות שלה ללא רצונה וזה גרם לחדירה לפרטיות שלה.

לכן הנושא ממש עניין אותי לדעת איך להיזהר לפעמים הבאות ולהזהיר את מכריי בזכויותיהם לפרטיות.

תוכן עניינים:

1. פרק 1: מבוא.....4

2. פרק 2 : המשפט העברי – רקע כללי.....5
3. פרק 3 : התייחסות המשפט העברי לצנעת הפרט.....6
4. פרק 4 : הזכות המשפטית לצנעת הפרט ולפרטיות במשפט העברי.....9
5. פרק 5 : היזק ראייה-היזק שמיעה במשפט העברי.....11
6. פרק 6 : האזנת סתר במשפט העברי.....13
7. פרק 7 : הגנה על צנעת הפרט בחקיקה הישראלית.....16
8. פרק 8 : היחס בין הזכות לצנעת הפרט לבין זכויות אחרות.....17
9. פרק 9 : זכות לפרטיות בפסיקה הישראלית לאחר חוק יסוד : כבוד האדם
 וחירותו.....21
10. פרק 10 : זכות לפרטיות בעידן המודרני.....22
11. פרק 11 : השוואה בין המשפט העברי למשפט הישראלי בהגנה על צנעת הפרט...23
12. פרק 12 : סיכום העבודה.....24
13. פרק 13 : ביבליוגרפיה.....26

פרק 1: מבוא.

הזכות לפרטיות היא זכות בסיסית של כל אדם באשר הוא אדם, אשר זכתה להכרה כזכות-על חוקתית, במסגרת חוק יסוד: כבוד האדם וחירותו.

הגנת הפרטיות כוונתה לא רק שמירת נכסים בעלי קיום פיזי אלא, גם על זכויותיו של אדם באובייקטים מופשטים, אבסטרקטיים, בין השאר אך לא רק, רגשות, מחשבות, מידע אישי ועוד.

פרטיות היא אפשרותו של אדם לבודד את עצמו או מידע פרטי שלו מחשיפה של מידע זה אל הכלל ובכך לברור אל מול רצונו לחשוף את עצמו ו/או מידע אישי שלו.

במדינה דמוקרטית כדוגמת ישראל, זכויות בסיסיות של אדם, לרבות הזכות לפרטיות נתפסות כערכים עליונים אשר המדינה חייבת להגן עליהם. רשויות השלטון פועלות בנאמנות לטובת הציבור והן דואגות לשמור על הזכויות הללו.

לאור העובדה, כי הזכות לפרטיות הינה ערך עליון (על כן נרחיב בהמשך) קבע המחוקק הישראלי כי על כל אדם בחברה מוטלת החובה החוקתית לכבד ולשמור את זכותו של זולתו לפרטיות. החובה לכבד את הזכות לפרטיות מעוגנת במערכת המשפטית של המדינה, אשר קובעת את נורמת ההתנהגות הראויה בנוגע לפרטיות וגם קובעת דרכים לאכיפתן של אותן הנורמות במקרה של פגיעה אסורה בפרטיות. בהמשך נראה איזה נורמות ואיסורים קיימים במערכת המשפטית הישראלית.

המשפט העברי אפילו הוא רואה את הזכות לפרטיות כערך במעלה הראשונה והוא נכלל בין יסודות עתיקים הקיימים במשפט העברי, שורשה של הזכות לפרטיות קיימת עוד מימי המקרא.

בעבודתי זו אחקור על ההגנה על צנעת הפרט לעומק, הן בפן החוק הישראלי והן בפן ההלכה היהודית אנסה להבין אותם טוב יותר, כמו כן אערך השוואה בין שני התחומים הללו. בחינה של הזכות לצנעת הפרט והזכות לפרטיות שעוגנה בחוק עוד בתקופה שקדמה לחוק במשפט העברי.

בעבודה זו אבחן האם הכירו בזכות הזו של הפרט וכיצד הגנו עליה, כמו כן אבחן האם ההגנות שהיו קיימות במקרא, זהות להגנות הקיימות היום בחוק ובפסיקה הישראלית.

פרק 2: המשפט העברי – רקע כללי.

למרות שהמשפט בישראל הוא משפט חילוני שהולך על פי המשפט העולמי, קיימת בו השפעה מן המשפט העברי.

ישנם מקרים ספציפיים אשר בהם הכניסו עקרונות הקיימים במשפט העברי לתוך חוקי מדינת ישראל.

דוגמה לכך ניתן לראות בחוק: "לא תעמוד על דם רעך"¹ אשר התוכן של החוק הזה נמצא מפסוק בספר ויקרא באיסור על "לא תעמוד על דם רעך"².

שיטת המשפט העברי נהוגה בעם היהודי מזה אלפי שנים. שיטה זו היא שיטה משפטית מורכבת ומשוכללת שכיום הרבה נעזרים בה במקרים של לקונות ובכלל.

המקורות הרשמיים של המשפט העברי כוללים את כל המקורות שמוסמכים וקיימים בהם הוראות של המשפט העברי, כגון: התורה, המשנה, מדרשי ההלכה, התוספתא, התלמוד הבבלי, התלמוד הירושלמי, ספרות הפירושים והחידושים, שו"ת, ספרי ההלכות והפסקים ועוד.

כמו כן קיימות עוד מקורות רבים של המשפט העברי מההיסטוריה, הקבלה ועוד.

פרק 3: התייחסות המשפט העברי לצנעת הפרט.

ישנם כמה יסודות עתיקים לזכות לפרטיות כימיו של המשפט העברי, שורשה של הזכות נמצא כבר במקרא.

¹ חוק לא תעמוד על דם רעך, תשנ"ח-1998

² ספר ויקרא, פרק י"ט, פסוק ט"ז

הגנה זו במשפט העברי באה לידי ביטוי בשמירה מפני דברים שנאמרו בנסיבות של אמון, בהגנה מפני הזולת ובשמירה על צנעת חייו של הפרט.³

על פי המשפט העברי, אין לפגוע בפרטיותו של אדם, בכניסה לרשתו ואף לא בצפייה מרשתו של הפוגע אל רשתו של הנפגע.

מאידך, רשתו של אדם לא תשמש לו מעין "עיר מקלט" אם כוונתו היא ניצול לרעה של הגנה זו המוקנית לו.

עוד במשפט העברי התברר כי הזכות לפרטיותו של אדם התגבשה כזכות משפטית אשר מקנה זכות תביעה לנפגע.

על פי ההשקפה היהודית העתיקה, האדם הוא אינו רק "בשר ודם", כלומר הוא אינו גוף וחומר בלבד, אלא הוא יצור שנברא בצלם האלוקים ולכן קיים באדם חלק אלוק-ה ממעל.

עובדה זו מסבירה את כך שהשכילו המקורות היהודיים לקבוע כללים וחוקים משפטיים המגנים לא רק על ערכיו החומריים של האדם, אלא גם על ערכיו הרוחניים של האדם, כלומר על חלק האלוק-ה ממעל.⁴

מעניין זה אנחנו למדים כי זכותו של האדם לפרטיות חוקקה עוד מימי קדם במקורות העם היהודי.

דוגמה הממחישה את העניין מוצגת בפנינו בפרשת בלעם: "וירא את ישראל שכן לשבטיו".⁵

דוגמה נוספת היא ברכתו של בלעם בה הוא מברך את ישראל: "מה טבו אהליך יעקב, משכנותיך ישראל".⁶

פרשו חכמי התלמוד:

³ הגנה על צנעת הפרט- נחום רקובר
⁴ הלכות יסודי התורה פ"ב ה"י ובהלכות תשובה פ"ה ה"ה)
⁵ ספר במדבר כד, ב.
⁶ (שם, ה).

” מה ראה בלעם שראויין הללו שתשרה עליהם שכינה? אמר: ראה שאין פתחי אהליהם מכוונים זה לזה.”⁷

כלומר, בלעם ראה שפתחם של אוהלי ישראל לא היו מכוונים אחד כנגד השני, על מנת שתישמר הפרטיות של כל אחד באוהלו, ובכך מובטחת הפרטיות של שוכניהם, ומסיבה זאת בלעם ברך את ישראל.

פרק 4: הזכות המשפטית לצנעת הפרט ולפרטיות במשפט העברי.

⁷ רשב"ם, בבא בתרא

הבטחת הפרטיות על ידי מיקום נאה וטוב של פתחי הבתים היא אינה עניין של מידה טובה או הרגל טוב בלבד.

בתקופת המשנה, נתגבשה זכות משפטית שניתנת לאדם על מנת למנוע מחברו לפתוח בביתו פתח שעלול לפגוע בפרטיותו.

ויש לציין שלא רק ביתו של אדם מוגן, אלא אפילו חצרו, וכך אומרת המשנה בעניין זה: "לא יפתח אדם חלונותיו לחצר השותפין... לא יפתח אדם לחצר השותפין פתח כנגד פתח וחלון כנגד חלון".⁸

הלכת המשנה "לא יפתח אדם חלונותיו לחצר השותפין", התפרשה בתלמוד בלשון "ואין צריך לומר" – הכוונה היא שאפילו לחצר השותפין אסור לאדם לפתוח חלון, ואין צריך אפילו לומר שאסור לו לעשות דבר זה בחצר שאינה של שותפים.

ומאחר שאסור לאדם לפתוח חלון לחצר השותפין, מהי המשמעות של המשך דברי המשנה "לא יפתח אדם לחצר השותפין... חלון כנגד חלון?"

והרי כבר נאמר שאסור לאדם לפתוח חלון אף שלא כנגד חלונו של חברו.

והסיבה לכפילות הזו היא שאסור לאדם, לפתוח פתח כנגד פתחו וכו', אפילו כאשר הוא רשאי לפתוח פתח (לדוגמה, כאשר יש לפגוע "חזקה" בנזק זה).⁹

וכך נפסקה הלכה בספר "שולחן ערוך" -

לא יפתח אדם חלון לחצר חברו, ואפילו אחד מהשותפין בחצר שבקש לפתוח לו חלון בתוך ביתו לחצר מעכב עליו שותפו, מפני שמסתכל בו ממנו. ואם פתח, יסתום.

ואם נתנו לו השותפין בחצר רשות לפתוח חלון או פתח, רשאי, והוא שלא יפתח פתח כנגד פתח או חלון כנגד חלון, אלא ירחיק משהו זה מנגד זה.

⁸ משנה, בבא בתרא ג, ז; בבלי, שם, נט ע"ב - ס ע"א.

⁹ רשב"ם לבבא בתרא ס ע"א, ד"ה לא יפתח.

ואם הוא לחצר אחרת שנתנו לו רשות לפתוח פתח או חלון, צריך להרחיק מכנגד פתחו או

חלונו של חברו עד שלא יוכל לראות בו כלל.¹⁰

¹⁰ שולחן ערוך, חושן משפט, סימן קנד, סעיף ג

פרק 5: היזק ראייה-היזק שמיעה במשפט העברי.

במשפט העברי חכמים תיקנו תקנות מרובות על מנת לצמצם את היזק הראייה אשר חז"ל קבעו כהיזק וכאיסור.

כמו כן, ישנו איסור של התורה לדבר דיבורים אסורים כגון: רכילות, לשון הרע והכי חשוב- הוצאת שם רע (שהיא פגיעה בפרטיות של אדם).

אולם, לא קיים איסור ברור שאסור להאזין לדברי החברה ללא רשות, ללא מטרה לספר את הדברים לאחרים, כלומר קיים איסור להשתמש במידע שנשמע על ידי האזנה לחברה ללא רשות, אך לא איסור להאזין לו.

בעקבות הרגלי הפעולה הידועים של חוקרים פרטיים ו/או גורמי חקירה אחרים אשר אוספים ראיות לדיון בבתי הדין הרבניים, לעתים קיים חשש שמא הראיות בהן נעשה שימוש, הושגו בדרך מזיקה שיוצרת "היזק ראייה" לנחקרים.

היזק ראייה זוהי פגיעה בצנעת הפרט של האדם, כלומר אסור לאדם להסתכל על אחר ולעקוב אחריו.

אפשר לראות עניין זה בדוגמא של חרם רבנו גרשום- לשון החרם שהחרים רבנו גרשום היא: "שלא לראות בכתב ששולח אדם לחברו בלא ידיעתו ובלא רשותו".¹¹

למרות שהיו כאלה שרצו לומר שלהאזין לדברי חבר בלי רשותו זה אסור, יש הרואים בלשונו של רבנו גרשום ב"כתב" בברירות אשר אינה משאירה מקום לספק שהכוונה היא לאו דווקא רק על הקריאה בכתב של חברו, אלא שגם יש מקום להרחיב את האיסור על הראייה תוך פגיעה בפרטיות האדם.¹²

כמו כן הרמב"ן מוסיף ואומר בעניין זה:

¹¹ שו"ת מהר"ם דפוס פראג סי' תתרכ סוד"ה "חרם", כלבו סי' קטז, שו"ת מהרם מינץ סי' קב.

¹² ובאנצ' תלמודית כרך יז ערך חדר"ג פרק יח הביאו בשם האחרונים טעמים רבים לחרם זה, וכן בשו"ת "חקקי לב" סי' מט.

" דנזקי אדם באדם הוא אי משום עין רעה, אי משום לישנא בישא, אי משום

צניעותא...".¹³

כלומר דברי הרמב"ן אומרים כי הנזקים שבין אדם לאדם הם גם בגלל עין הרע וגם בגלל לשון הרע, ובנוסף גם בגלל העניין של הצניעות.

בדומה לכך, כי המאירי מסביר :

" כל שנסתלק הזק ראייה הולכין אחר המנהג, ואף במחיצה קלה שבקלות, ואין חוששין להזק שמיעה כלל, ר"ל: שהקול נכנס משם לכאן להדיא מתוך דקות המחיצה, שסתם בני אדם נוהרים בדיבורם הם".¹⁴

ולפנינו דעת המאירי שאומר שקיים איסור של היזק שמיעה, ולכן אדם המאזין לחברו- דינו כדין המסתכל לרשות חברו, והדבר כאמור, אסור.

ללים מקנים לו זכות

משפטית שתמנע פגיעה בפרטיותו באמצעות אנשים אחרים שעוקבים אחריו מחוץ לרשותו, כלומר מחוץ לאיפה שנמצא בדרך כלל.

כללים אלו מבוססים על העיקרון של מניעת " היזק ראייה", האסור גם כאשר הפוגע באחר עושה זאת מרשותו, איפה שהוא נמצא בדרך כלל.

הפתרונות האפשריים לנפגע מהיזק הראייה הן :

1. תביעה לתת צו אשר אוסר על חברו לעמוד ממקומו ולצפות בו.

2. חיוב המזיק להשיב את המצב לקדמותו.

¹³ חידושו לב"ב דף נט, א ד"ה "הא דתנן". הרמב"ם לא ס"ל כלל טעם עין רעה בפירושו למשנה הראשונה בב"ב (סוד"ה "אמר המאירי")

¹⁴ בפירושו למשנה הראשונה בב"ב (סוד"ה "אמר המאירי").

מה דינה של האזנת סתר במשפט העברי ? עצם הקריאה למושג "האזנה בסתר" מראה על כך שההאזנה נעשית ללא רשות \ רצון המדבר.

אם נאמר לאדם סוד ואותו אדם מגלה את הסוד לאחר העובדה שבעל הסוד נתן בו אמון – גילוי זה אסור. אמנם אין כאן מעילה (כלומר פגיעה ממשית) באמון, אך יש כאן גילוי דבר שאין בעל הדבר / בעל הסוד רוצה בהתגלותו.

כיוון שראינו שגילוי של סוד הוא אסור, אפילו אם אין בגילוי הסוד פגיעה באמון, אנחנו מבינים כי גם האזנה בסתר היא אסורה בהחלט על פי המשפט העברי.

מובהר על פי המשפט העברי כי אין כל הבדל אם ההאזנה נעשית בעזרת האזנה מכוונת או אם מדובר בהאזנה ספונטנית ומקרית (כלומר לשמוע שיחות אנשים במקרה).

לפי החוק בארץ, מותרת פגיעה בפרטיותו של האדם, אם הדבר נעשה על ידי רשות ביטחונית או מטעמה ואם הפגיעה "נעשתה באופן סביר במסגרת תפקידם ולשם מילוי".¹⁵ וכך גם הדין בעניין של האזנת סתר הנעשית למען ביטחון המדינה או למניעת עברות וגילוי עבריינים, שאין זו בגדר האזנה אסורה, אם נתמלאו בה התנאים שנקבעו בחוק.¹⁶

ניתן לראות דוגמה לאיסור האזנה בסתר דרך פסוק מהתורה "לא-תקם וְלֹא-תטֹר אֶת-בְּנֵי

עַמֶּךָ, וְנֶאֱהָבְתָּ לְרַעְדָּךָ כְּמוֹד, אֲנִי ה'".¹⁷

כאשר הלל הזקן, נשיא הסנהדרין האחרון בתקופת הזוגות, התבקש ללמד לגר את כל

התורה כולה על רגל אחת, הוא השיב לו :

" דע לך סני - לחברך לא תעביד, זו היא כל התורה כולה, ואידך פירושה הוא, זיל גמור"

המשמעות של דברי הלל הזקן היא : מה ששנוא עליך לא תעשה לחברך.

¹⁵ סעיף 19(ב) לחוק הגנת הפרטיות, התשמ"א-1981.

¹⁶ חוק האזנת סתר, התשל"ט-1979

¹⁷ ספר ויקרא, פרק י"ט, פסוק י"ח

כלומר אנו מבינים מזאת שכמו שאין אדם מעוניין שישמעו לדבריו ללא רצונו ורשותו,
ככה מדין "ואהבת לרעך כמוך" יש איסור לשמוע לדברי חברו ללא רשותו.¹⁸

¹⁸ ספר ויקרא י"ט, י.

פרק 7: הגנה על צנעת הפרט בחקיקה הישראלית .

צנעת הפרט היא זכותו של אדם לפרטיות המאפשרת לו מרחב פרטי הנתון לשליטתו, מתוך ההכרה כי ישנם תחומים בחיי אדם שאינם אמורים להיות ברשות הרבים ללא הסכמתו המפורשת. הזכות לצנעת הפרט שהיא זכותו הבסיסית של כל אדם באשר הוא אדם.

בשנת 1981 עשה המחוקק הישראלי צעד גדול ומשמעותי ביותר בהגנה על הזכות לפרטיות וחוקק את חוק הגנת פרטיות¹⁹, האוסר על הפגיעה בפרטיותו של אדם.

בנוסף לכך, זכות זו זכתה בשנת 1992 להכרה כזכות-על חוקתית, במסגרת חוק יסוד: כבוד האדם וחירותו כאשר סעיף 7 לחוק עוסק בזכותו של האדם לפרטיות ולצנעת הפרט.

הסעיף אשר עוסק בצנעת הפרט מרחיב ומפרט את ההגנות הבאות:

1. כל אדם זכאי לפרטיות ולצנעת חייו.
 2. אין נכנסים לרשות היחיד של אדם שלא בהסכמתו.
 3. אין עורכים חיפוש ברשות היחיד של אדם, על גופו, בגופו או בכליו.
 4. אין פוגעים בסוד שיחו של אדם, בכתביו או ברשומותיו.
- מעבר לזכות לצנעת הפרט, סעיף 7 לחוק מציין גם את זכותו של אדם לפרטיות בחייו. הזכות לפרטיות היא הזכות של אדם באשר הוא אדם לחיות את חייו ללא חשיפה וללא התערבות וחדירה של אדם אחר ו/או של החברה בחייו הפרטיים. המטרה העיקרית של הזכות לפרטיות היא פיתוח אוטונומיה של האדם. הזכות לפרטיות מגנה על האדם מפני פגיעה בפרטיותו בדרכים שונות ומגוונות, בין היתר, חדירה למקום מגוריו, ביצוע בדיקות פיזיות בגופו של האזרח ללא הסכמה מוקדמת שלו, פרסום מידע אישי על האדם או על הקרובים לו, פרסום תמונתו או שמו או מידע של האדם ללא

¹⁹ חוק הגנת הפרטיות, תשמ"א-1981

הסכמתו ובניגוד לרצונו, איסוף מידע אודות האדם דרך אמצעים שונים כמו האזנות סתר וכו', איסוף מידע אודות האדם ואגירתו ועוד.

ניתן לנסות ולהצביע על שורה של תחומים ועניינים, עליהם מנסים להגן בסעיף 8 לחוק יסוד : כבוד האדם וחירותו.

1. רשות היחיד.
2. גופו או כליו של אדם.
3. התבטאותו של אדם.
4. שמו וזהותו של אדם.
5. מעשיו והתנהגותו של אדם
6. מידע אודות אדם.

שתי הזכויות הללו המוזכרות בסעיף 7 לחוק, הן חלק מזכויות האדם והאזרח על פי עקרונות המשטר הדמוקרטי הקיים במדינת ישראל.

סעיף 8 לחוק קובע כי אין לפגוע בזכויות שלפי חוק יסוד זה, בין היתר הזכות לצנעת הפרט, אלא רק באמצעות חוק ההולם את ערכיה של מדינת ישראל, שנועד לתכלית ראויה, ובמידה שאינו עולה על הנדרש או לפי חוק כאמור מכוח הסמכה מפורשת בו.

כלומר, מסעיף 8 ניתן ללמוד כי הדרך היחידה לפגוע בחוק יסוד : כבוד האדם וחירותו ובזכות האדם לפרטיות ולצנעת חייו היא רק באמצעות חוק אשר עומד בתנאי פסקת ההגבלה לפיה.

פסקת הגבלה היא נוסחת האיזון שקבע המחוקק הישראלי רק בשני חוקי הייסוד : כבוד האדם וחירותו (סעיף 8) וחוק יסוד : חופש העיסוק (סעיף 4).

מכאן אנחנו למדים שלמרות עליונותן של זכויות היסוד הן אינן מוחלטות וכפי שהמחוקק שהעלה את הזכויות לחוק הייסוד הוא גם קבע כיצד ניתן לפגוע בהן .

על-פי פסקת ההגבלה, אין פוגעים בזכויות ייסוד אלא בכפוף ל-4 תנאים מצטברים :

1. חוק.

2. הולמת את ערכיה של מדינת ישראל כמדינה יהודית ודמוקרטית.
3. תכלית ראויה – מבחן אובייקטיבי.
4. הפגיעה היא מידתית ובמידה שאינה עולה על הנדרש – גם אם המטרה חשובה לא כל אמצעי יהיה כשר.
רק במידה וארבעת התנאים הקבועים בפסקת ההגבלה מתמלאים במצטבר החוק יהיה תקף למרות שהוא פוגע בזכות היסוד.
אם תנאי אחד מארבעת התנאים לא מתמלא, בית המשפט במדינת ישראל יורה על בטלותו של החוק.

פרק 8: היחס בין הזכות לצנעת הפרט לבין זכויות אחרות.

חוק יסוד: כבוד האדם וחירותו אשר נחקק בשנת 1992 נתן תוקף חוקתי לזכות של כל אדם באשר הוא אדם לפרטיות ואסר על פגיעה בזכות יסוד זו.

אולם, בקביעתו של המחוקק הוא לא התכוון לכך שזכות זו תהא מעכשיו זכות מוחלטת וחסינה, זכות עליונה אשר גוברת על כל זכות אחרת ושהאיסור על הפגיעה בה יתממש תמיד ובכל מצב.

במציאות בה אנחנו חיים, הצורך בהגנה על פרטיותו של אדם עשוי להתנגש לעתים קרובות, בסתירה למטרות אחרות שהחברה הישראלית מעוניינת לעודד ולשמור.

דוגמא הממחישה את עניין זה היא למשל הצורך להגיע לבירור האמת, עניין זה עשוי לעיתים רבות להצדיק פגיעה בפרטיותו של אדם בנסיבות מסוימות.

דוגמא נוספת אשר מסבירה את הצורך בפגיעה בזכות זו היא המציאות של היום, אשר כוללת פיגועי טרור רבים. במטרה למנוע פיגועי טרור בטרם התרחשותם קיים הצורך לנהל חקירות ולאסוף מידע על פעילות טרוריסטית.

נימוק זה אף הביא לחקיקה חדשה בארצות הברית אשר צמצמה את גבולותיה של הזכות לפרטיות לצורך המלחמה בפעילות הטרור.

מאידך, ניתן לראות כי לפגיעה בזכות הפרטיות לעיתים עשוי להיות היבט חיובי, כך למשל אתרי אינטרנט הרבים אשר אוספים מידע רב על אורח חייו של אדם והרגליו השונים, תחביביו, תחומי העניין שלו ועוד. מידע זה אשר נאסף על ידי אתרי האינטרנט השונים מועבר ומופץ הלאה ועשוי להביא לכך שאותו אדם שנאסף חומר אודותיו- ייחשף למידע המעניין אותו ומיועד במיוחד אליו.

פרק 9: זכות לפרטיות בפסיקה הישראלית לאחר חוק יסוד: כבוד האדם וחירותו.

עוד בראשית דרכו של המשפט הישראלי הכירו בתי המשפט במדינת ישראל בזכות של אדם לפרטיות כזכות בסיסית ויסודית של כל אדם באשר הוא אדם. אולם, הזכות לצנעת הפרט ולפרטיותו של אדם נתפסה בעבר בישראל כזכות מצומצמת, לא עיקרית, המפנה מקום לזכויות חשובות ממנה בכל מקרה של התנגשות זכויות. במרוצת השנים מאז חיקוק חוק יסוד: כבוד האדם וחירותו טיפסו הזכויות הללו במעלה מדרג חקיקתו של חוק יסוד: כבוד האדם וחירותו הנורמטיבי והתמקמה בצדן של זכויות יסוד אחרות אשר ממוקמות בראש הפירמידה של זכויות האדם בישראל.²⁰

בשנת 1992 נחקק חוק יסוד: כבוד האדם וחירותו, בו נתנה הכנסת ביטוי חקיקתי מפורש למעמדה של הזכות לפרטיות כזכות על, זכות יסוד חוקתית.

על פי חוק היסוד, הזכות לפרטיות היא זכות עצמאית, אך היא נגזרת מזכותו הבסיסית של כל אדם לכבוד, לחירות אישית ולאוטונומיה האישית. פגיעה בפרטיות פירושה גם פגיעה קשה בכבוד האדם.

בדומה לכנסת, בתי המשפט בישראל נתנו לזכות הפרטיות ולצנעת הפרט של האדם מעמד של עליונות על פני הזכויות האחרות וניתן לראות בשורה של פסקי דין את פרשנות הפסיקה לפיה, לזכות הפרטיות ערך עליון.

על מנת להמחיש את גישת בתי המשפט בישראל, אציג מספר פסקי דין רלוונטיים.

בג"ץ 6650/04 פלונית נ' בית הדין הרבני הגדול : 21

בפסק הדין זה מדובר על זוג נשוי שהיה לקראת גירושים. הבעל התקין מצלמות בדירת המגורים המשותפת של הזוג ועל סמך הצילומים הללו הגיש תביעת גירושין לבית הדין

²⁰ "הזכות לפרטיות בעקבות חוק יסוד כבוד האדם: מהפך מושגי, חוקתי ורגולטורי" מאת עומר טנא.

²¹ בג"ץ 6650/04 פלוני נ' בית הדין הרבני האיזורי בנתניה, סא(1) 581 (2006)

הרבני בטענה שאשתו בגדה בו. בית הדין הרבני קיבל את הצילומים על אף שפגעו בפרטיותה של האישה - ופסק לגירושי הזוג.

האישה שפרטיותה נפגעה, הגישה עתירה לבג"צ בטענה שאסור היה לבית הדין הרבני להתיר פגיעה זו.

בפסק הדין של בג"צ קבע נשיא בית המשפט העליון בדימוס, אהרון ברק כי חוק הגנת הפרטיות חל גם על בתי הדין הרבניים וכי זכותו של אדם לפרטיות קיימת גם בין בני זוג נשואים ולאחד מבני הזוג אין אפשרות לצלם את בן הזוג השני ללא ידיעתו והסכמתו אף אם זה בבית משותף, שכן קיימת פה פגיעה ברשות היחיד.

"עא 8954/11 פלוני נ' פלונית":²²

ערעור על פסק דין של בימ"ש המחוזי בו נתקבלה תביעתה של המשיבה למתן צו מניעה קבוע לפיו יאסר על המערער לפרסם ולהפיץ ספר שכתב, המספר את מערכת היחסים האינטימית שהתקיימה בין הצדדים. המערער אף חויב בתשלום פיצויים למשיבה בגין נזקיה הלא-ממוניים. בית המשפט העליון דחה את הערעור ופסק כי:

חופש הביטוי איננו בגדר זכות מוחלטת והוא מתנגש עם הזכות לפרטיות. בהתנגשות זו יש לבחון כל עניין לגופו, ללא הכרעה עקרונית בדבר עדיפות של זכות אחת על פני השנייה.

- באיזון בין הזכויות המתנגשות בתיק הספציפי, דנו במידת הבדיוניות של הגיבורה בספר ונקבע כי דמותה של גיבורת הרומן מכילה פרטי זיהוי רבים וייחודיים, שיש בהם כדי לזהות את המשיבה. לכן, בפרסום הספר יהא כדי לגרום לפגיעה חמורה ועוצמתית בפרטיות המשיבה.

האיזון בין פגיעה חמורה וקשה בזכות לפרטיות אל מול פגיעה בינונית בחופש הביטוי, נוטה לטובת ההגנה על הפרטיות. אשר לטענת המערער כי להתנגדות המשיבה לפרסום הספר קדמה הסכמה, נפסק כי הסכמתו של אדם לפגיעה בפרטיותו, איננה סוף פסוק אלא שבמקרה זה לא הייתה הסכמה, אלא התנגדות

²² ע"א 8954/11 פלוני נ' פלונית (פורסם בבב, 24.04.2014)

מפורשת של המשיבה להכללת פרט שיוכל להביא לזיהויה.
במקרה זה נמצאה פגיעה קשה וחמורה בפרטיות המשיבה, כשמנגד, פגיעה בינונית בחופש הביטוי של המערער. זיהוי המשיבה בספר כבת-דמותה של הגיבורה, יחד עם תיאור מעגל החיים הפנימי שלה, ובכל זאת נושאים אינטימיים, גוברים במשקלם המצטבר על הפגיעה בחופש הביטוי של המערער, שאידיאל ואינטרס משמשים בו בערבוביה.

ואולם, ניתן לראות כי קיימת גם פסיקה לפיה זכותו של אדם לפרטיות אינה מוחלטת ובהתנגשות עם זכות אחרת, כמו למשל זכות הציבור לדעת, ניתן לפגוע בזכות לפרטיותו של אדם לטובת זכות הכלל.

בג"צ 6650/04 ברוך אבוחצירא נ' העיתון חדשות : 23

העיתון ביקש לפרסם מכתבים שכתב ברוך אבוחצירא לפילגש שלו. אבוחצירא אדם נשוי עם ילדים, לא הסכים שהמכתבים האלו יפורסמו.

בפסק הדין נשאלה השאלה האם יש בפרטים האלה עניין לציבור שמצדיק את פרסומם ברבים. בית המשפט קבע שברגע שאדם רוצה לשאת בתפקיד ציבורי, הציבור רוצה לדעת מי הוא אותו אדם, ולכן צריך לדעת את כל המידע הרלוונטי עליו לרבות מוסריותו ונאמנותו.

המסקנה העיקרית מפסק הדין היא שזכות הפרטיות אינה מוחלטת וכאשר עומדת היא בהתנגשות עם זכות הציבור לדעת, הרי שזכותו של הציבור גוברת.

בנוסף ניתן ללמוד מפסק הדין שלאנשי ציבור הזכות לפרטיות מאוד מצומצמת לעומת אדם פרטי.

סעיף 18 (3) לחוק הגנת הפרטיות²⁴ קובע כך: "במשפט פלילי או אזרחי בשל פגיעה בפרטיות תהא זו הגנה טובה אם...

²³ בג"צ 6650/04 פלוני נ' בית הדין הרבני האיזורי בנתניה, סא(1) 581 (2006)
²⁴ חוק הגנת הפרטיות, תשמ"א-1981

בפגיעה היה ענין ציבורי המצדיק אותה בנסיבות העניין, ובלבד שאם הייתה הפגיעה בדרך

של פרסום - הפרסום לא היה כוזב."

מסעיף זה אנחנו למדים כי בין הזכות לפרטיות לעומת זכות הציבור לדעת, ניתן לפגוע

בפרטיות אם :

1. יש בפרסום עניין ציבורי.

2. אם הוא אמת.

פסקי הדין מלמדים אותנו שבדומה לכנסת שחוקקה את חוק היסוד : כבוד האדם וחירותו, גם הפסיקה הישראלית מכירה בזכותו של האדם לצנעת הפרט ולפרטיות כזכות חשובה.

הפסיקה הישראלית, פירשה את החוק בצורה הטובה ביותר לאדם, והיא מגנה על זכותו לפרטיות גם בהתנגשויות מול זכויות אחרות כמו למשל- חופש הביטוי.

פרק 10: זכות לפרטיות בעידן המודרני.

בעידן המודרני בו אנחנו חיים היום ובעיקר לאור ההתפתחויות הטכנולוגיות של העשור האחרון בעידן האינטרנט - הסכנה לפגיעה בפרטיותו של האדם גדלה באופן משמעותי. הרשתות החבריות בהם אנחנו מפרסמים לכלל את פרטינו האישיים, התרחבות אמצעי התקשורת, התפתחות המכשירים טכנולוגיים והסלולריים בפרט המאפשרים האזנה, התחקות ובילוש אחר אחרים ממרחק רב מגדילים את הסכנה והקושי בשמירה על זכותו של אדם לפרטיות.

אדם בעידן של היום עשוי למצוא את עצמו חשוף לחלוטין בעניינים האישיים שלו ומרחפת מעליו סכנה של ממש כי ענייניו האינטימיים והפרטיים ייחפכו לנחלת הציבור בלחיצת כפתור אחת.

לצורך ההמחשה, אדם שצילם ו/או הסריט תמונות פרטיות שלו במכשיר הסלולרי האישי שלו, עשוי למצוא עצמו מתמודד עם חשיפה לעיני הציבור כולו והפצה של תכנים אלו במידה ומכשירו ייגנב ו/או תוכנו ייפרץ.

העידן החדש בו אנחנו חיים והקלות הרבה בה ניתן לפגוע כיום בפרטיותו של אדם, הקימה את הצורך הדחוף בהגנה על זכותו של האדם לפרטיות, ותפקידה של המערכת המשפטית והמחוקק הישראלי לספק את ההגנה הזו.

פרק 11: השוואה בין המשפט העברי למשפט הישראלי בהגנה על צנעת הפרט.

במשפט העברי וכן במשפט הישראלי ניתן לראות מגמה זהה לפיה הזכות לצנעת הפרט ולפרטיות היא זכות עליונה ואף יש לתת לה קדימות ברוב המקרים בהם היא מתנגשת עם זכויות אחרות.

זכות הפרטיות מוקנית לאדם באשר הוא אדם והיא מוענקת לו ללא כל תלות או תנאי. גישתן הזוהרת של המשפט העברי והמשפט הישראלי מלמדות כי לא קיים שוני מובהק בין המשפט העברי לישראלי בעניין זה.

גם המשפט העברי וגם המשפט הישראלי מייחסים חשיבות רבה על ההגנה על צנעת הפרט. במשפט העברי למדנו כי יש המון מקורות ואזכורים לפיהם ניתנת ההגנה לפרט בשל זכותו לפרטיות.

במשפט הישראלי גם כן, ראינו ולמדנו ממספר פסקי דין שהפסיקה במדינת ישראל נותנת ברוב המקרים ערך עליון לזכותו של האדם לפרטיות.

המחוקק הישראלי אף הוא הגדיר את הזכות הזו בסעיף 7 לחוק יסוד: כבוד האדם וחירותו כזכות על חקיקתית אשר עומדת בראש פירמידת הזכויות של האדם.

פרק 12: סיכום העבודה.

בעבודתי למדתי על ההגנה על צנעת הפרט תוך התייחסות נקודתית לזכות לפרטיות. למדתי מהיכן מגיעה זכות זו מהמקורות העבריים עוד בתקופת ימי המשפט העברי. גיליתי שעוד בתקופה זו הזכות הזו הייתה חשובה וייחסו לה חשיבות רבה, ראינו זאת בהרבה דוגמאות מפורטות במשפט העברי.

כמו כן למדתי על הגנה על צנעת הפרט במשפט הישראלי. כיום האפשרות לשמור על פרטיות היא לא קלה בעקבות הפתיחות והתפתחות הטכנולוגיה שלרוב מונעים מהאדם אפשרות לשמור על פרטיותו בשלמות. ולכן חקרתי ובדקתי וראיתי שבית המשפט בישראל והמחוקק פעלו ועוד פועלים על מנת להגן על צנעת הפרט של כל אדם ואדם.

לסיכום גיליתי המון בזכות העבודה על ההגנה על צנעת הפרט ולמדתי מהן זכויותיי לשמירת הפרטיות שלי וכיצד אוכל להגן עליהן ללא חדירה לחיי הפרטיים, בין אם זה ברשתות חברתיות ובין אם זה במכשיר הסלולרי שלי.

פרק 13 : ביבליוגרפיה.

חקיקה :

1. חוק-יסוד : כבוד האדם וחירותו
2. חוק הגנת הפרטיות, תשמ"א-1981
3. חוק לא תעמוד על דם רעך, תשנ"ח-1998
4. חוק האזנת סתר, תשל"ט-1979

פסיקה :

5. בג"ץ 6650/04 פלוני נ' בית הדין הרבני האיזורי בנתניה, סא(1) 581 (2006).
6. ע"א 8954/11 פלוני נ' פלונית (פורסם בנבו, 24.04.2014).
7. בג"ץ 6650/04 פלוני נ' בית הדין הרבני האיזורי בנתניה, סא(1) 581 (2006).

ספרות מחקר ומאמרים :

8. הגנה על צנעת הפרט מאת נחום רקובר.
9. הזכות לפרטיות בעקבות חוק יסוד כבוד האדם : מהפך מושגי, חוקתי ורגולטורי מאתר עומר טנא.
10. חוק יסוד : כבוד האדם וחירותו בבית הדין הרבני - איזון בין ערכים יהודיים מתנגשים וזכויות אדם מתנגשות מאת * יחיאל שי קפלן*
11. האזנת סתר מאת אליעזר שנקלובסקי.
12. קבילות ראיה שהושגה תוך פגיעה בפרטיות מאת נחום רקובר.

משפט עברי :

13. שו"ת ציץ אליעזר ו, סימן ו, אות ג.
14. שו"ת תרומת הדשן סימן רעד. 312.
15. שו"ת הריב"ש קעא. 313.
16. קרית המשפט ח (התשס"ט) חוק יסוד : כבוד האדם וחירותו בבית הדין הרבני.
17. הלכות יסודי התורה פ"ב ה"י ובהלכות תשובה פ"ה ה"ה
18. ספר במדבר כד, ב.
19. שם, ה.
20. רשב"ם, בבא בתרא
21. משנה, בבא בתרא ג, ז; בבלי, שם, נט ע"ב - ס ע"א .
22. רשב"ם לבבא בתרא ס ע"א, ד"ה לא יפתח .
23. שו"ת מהר"ם דפוס פראג סי' תתרכב סוד"ה "חרם", כלבו סי' קטז, שו"ת מהרם מינץ סי' קב.
24. ובאנצ' תלמודית כרך יז ערך חדר"ג פרק יח הביאו בשם האחרונים טעמים רבים לחרם זה, וכן בשו"ת "חקקי לב" סי' מט.
25. מחזור ויטרי, עמ' 3322 ; תוספת ראשונים (ליברמן), חלק ב, עמ' 160
26. ספר ויקרא, פרק י"ט, פסוק י"ח
27. ספר ויקרא י"ט, י.